YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO
11 päivänä joulukuuta 1973 *

Asiassa 120/73,

jonka Verwaltungsgericht Frankfurt am Main on saattanut ETY:n perustamissopimuksen 177 artiklan nojalla yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi saadakseen tässä kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa

Gebr. Lorenz GmbH, 675 Kaiserslautern, Denisstraße,

vastaan

Saksan liittotasavalta, asiamiehenään liittotasavallan kauppa- ja teollisuusvirasto, Frankfurt am Main, Bockenheimer Landstraße 38,

ja

Land Rheinland-Pfalz, asiamiehenään talous- ja liikenneministeri, 65 Mainz,

väliintulijana,

ennakkoratkaisun perustamissopimuksen 93 artiklan 3 kohdan tulkinnasta

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN,

toimien kokoonpanossa: presidentti R. Lecourt, jaostojen puheenjohtajat A. M. Donner ja M. Sørensen sekä tuomarit R. Monaco, J. Mertens de Wilmars (esittelevä tuomari), P. Pescatore, H. Kutscher, C. Ó Dálaigh ja A. J. Mackenzie Stuart,

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

julkisasiamies: G. Reischl,
kirjaaja: A. Van Houtte,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Verwaltungsgericht Frankfurt am Main on esittänyt yhteisöjen tuomioistuimelle 19.3.1973 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 12.4.1973, perustamissopimuksen 177 artiklan nojalla useita kysymyksiä Euroopan talousyhteisön perustamissopimuksen 93 artiklan 3 kohdan tulkinnasta.

Nämä kysymykset koskevat valtion tuen ennakkovalvonnan yksityiskohtaisia sääntöjä ja erityisesti vaikutuksia, jotka aiheutuvat komission viivyttelystä esittää kantansa sille ilmoitettujen suunnitelmien osalta tai aloittaa menettely sen toteamiseksi, että tuki on yhteismarkkinoille soveltumaton, tai sellaisten toimenpiteiden laiminlyönnistä aiheutuvia vaikutuksia.

2 Perustamissopimuksen 93 artiklassa määrätyn menettelyn avulla komissio voi saada tiedon valtion tuista, jotka perustamissopimuksen 92 artiklan mukaan ovat yhteismarkkinoille soveltumattomia, huolehtia niiden poistamisesta tai estää niiden toteuttamisen.

Voimassa olevaa tukea koskevassa 93 artiklan 1 kohdassa komissiolle annetaan toimivalta velvoittaa kyseinen jäsenvaltio 2 kohdassa kuvatun kontradiktorisen menettelyn jälkeen poistamaan tuki tai muuttamaan sitä komission asettamassa määräajassa.

Perustamissopimuksen 93 artiklan 3 kohdassa määrätään uutta tukea tai voimassa olevan tuen muuttamista koskevien suunnitelmien ennakkovalvonnasta ja määrätään, että "komissiolle on annettava tieto tuen myöntämistä tai muuttamista koskevasta suunnitelmasta niin ajoissa, että se voi esittää huomautuksensa. Jos komissio katsoo, että tällainen suunnitelma ei 92 artiklan mukaan sovellu yhteismarkkinoille, se aloittaa 2 kohdassa tarkoitetun menettelyn viipymättä. Jäsenvaltio, jota asia koskee, ei saa toteuttaa ehdottamiaan toimenpiteitä, ennen kuin menettelyssä on annettu lopullinen päätös."

3 Määrätessään, että komissiolle on annettava tieto uutta tukea tai voimassa olevan tuen muuttamista koskevista suunnitelmista "niin ajoissa, että se voi

esittää huomautuksensa", perustamissopimuksen laatijat ovat halunneet varata komissiolle riittävän harkinta- ja tutkimusajan, jotta komissio voi muodostaa alustavan mielipiteen siitä, ovatko komissiolle ilmoitetut suunnitelmat osittain tai kokonaan yhteensoveltuvia perustamissopimuksen kanssa.

Vasta saatuaan tilaisuuden muodostaa mielipiteensä komission on, mikäli se pitää ehdotusta yhteismarkkinoille soveltumattomana, aloitettava välittömästi 93 artiklan 2 kohdassa määrätty kontradiktorinen menettely ja vaadittava jäsenvaltiota esittämään huomautuksensa.

4 Perustamissopimuksen 93 artiklan viimeisen virkkeen mukaan jäsenvaltio, jota asia koskee, ei saa toteuttaa suunnittelemiaan toimenpiteitä, ennen kuin menettelyssä on annettu lopullinen päätös.

Perustamissopimuksen 93 artiklan 3 kohdan mukainen tavoite estää perustamissopimuksen vastaisten tukien voimaantulo merkitsee, että tällä kiellolla on oikeusvaikutuksia jo koko alustavan vaiheen ajan.

Vaikka komission käytettävissä olevan määräajan tulee olla riittävä alustavassa vaiheessa, komission on kuitenkin toimittava joutuisuusvelvollisuuden mukaisesti ja otettava huomioon jäsenvaltioiden intressi saada tiedot nopeasti tapauksissa, joissa kiireelliset toimenpiteet voivat olla välttämättömiä niiden vaikutusten vuoksi, joita jäsenvaltiot odottavat suunnitelluilta edistämistoimenpiteiltä.

Vaikka asetuksessa ei ole vahvistettu tätä määräaikaa, jäsenvaltiot eivät voi yksipuolisesti asettaa päättymisajankohtaa tälle komission tehtävän suorittamisen kannalta välttämättömälle alustavalle vaiheelle.

Komission toimintaa ei kuitenkaan voida pitää toivotun joutuisuusvelvollisuuden mukaisena, jos se ei esitä kantaansa kohtuullisessa määräajassa.

Tässä suhteessa lähtökohtana on perustamissopimuksen 173 ja 175 artikla, joita sovelletaan vastaaviin tilanteisiin ja joissa määräajan pituudeksi määrätään kaksi kuukautta.

Tämän määräajan päätyttyä jäsenvaltio, jota asia koskee, voi toteuttaa suunnitelmansa oikeusvarmuuden vaatimusten kuitenkin edellyttäessä, että se ilmoittaa suunnitelmasta etukäteen komissiolle.

5 Kun komissio suorittamansa alustavan tutkimuksen päätyttyä arvioi, että tuki on perustamissopimuksen kanssa yhteensoveltuva, siitä ilmoittaminen asianomaiselle valtiolle on hyvän hallintotavan mukaista; komissio ei ole kuitenkaan tältä osin velvollinen tekemään perustamissopimuksen 189 artiklassa tarkoitettua päätöstä, sillä 93 artiklassa edellytetään sellaista toimenpidettä vasta kontradiktorisen menettelyn päätyttyä.

Siitä, että komissio ei ole katsonut aiheelliseksi aloittaa kontradiktorista tutkintamenettelyä edellä tarkoitetussa kohtuullisessa määräajassa, ei voi päätellä tukitoimenpiteen olevan yhteensoveltuva perustamissopimuksen kanssa.

Perustamissopimuksen 93 artiklan 1 kohdassa komissio itse asiassa velvoitetaan seuraamaan jatkuvasti jäsenvaltioiden kanssa niiden voimassa olevia tukijärjestelmiä.

Toteutettuun tukitoimenpiteeseen sovelletaan siis voimassa olevaa tukea koskevia 93 artiklan 1 ja 2 kohdan määräyksiä, jos komissio ei ryhdy toimenpiteisiin alustavaan tutkimukseen tarvitsemansa määräajan jälkeen.

6 Esitettyihin kysymyksiin on siis ensisijaisesti vastattava, että perustamissopimuksen 93 artiklan 3 kohtaa on tulkittava siten, että komissio ei ole velvollinen tekemään 189 artiklassa tarkoitettua päätöstä, jos se alustavan tutkimuksen aikana toteaa, ettei kontradiktorisen menettelyn aloittamiseen ole aihetta.

Kyseinen artikla merkitsee lisäksi, että jos komissio jättää aloittamatta kontradiktorisen menettelyn sen jälkeen, kun se on saanut jäsenvaltiolta ilmoituksen tuen myöntämistä tai muuttamista koskevasta suunnitelmasta, kyseinen valtio voi suunnitelman alustavaan tutkimukseen varatun riittävän määräajan päätyttyä toteuttaa suunnitellun tukitoimenpiteen sillä edellytyksellä, että se on ilmoittanut tuesta etukäteen komissiolle, minkä jälkeen tämä tuki kuuluu voimassa olevaan tukijärjestelmään.

Kysymyksiin a, b ja c annetut vastaukset huomioon ottaen kysymys d on aiheeton.

7 Viimeisellä kysymyksellä halutaan tietää, onko perustamissopimuksen 93 artiklan 3 kohdassa olevaa "jäsenvaltion" käsitettä tulkittava siten, että yksityisillä oikeussubjekteilla on välittömiä oikeuksia tämän määräyksen suhteen, tai että se ainakin velvoittaa kansallista tuomaria ottamaan huomioon

viran puolesta sellaisen lain mitättömyyden, jolla säädetään tuen myöntämisestä 93 artiklan 3 kohdassa määrätystä täytäntöönpanokiellosta huolimatta.

8 Kuten 15.7.1964 annetussa tuomiossa (asia 6/64, Kok. 1964, s. 1141) on jo todettu, 93 artiklan 3 kohdan viimeisessä virkkeessä tarkoitetulla täytäntöönpanokiellolla on välitön oikeusvaikutus ja sillä perustetaan yksityisille oikeussubjekteille oikeuksia, joita kansallisten tuomioistuinten on suojeltava.

Tämän kiellon välitön sovellettavuus ulottuu koko sille ajanjaksolle, jonka kielto on voimassa.

Kiellon välitön oikeusvaikutus koskee siten kaikkia tukitoimenpiteitä, jotka on toteutettu ilmoittamatta niistä komissiolle, ja jos ilmoitus on annettu, kiellolla on välitön oikeusvaikutus alustavan vaiheen aikana ja, mikäli komissio aloittaa kontradiktorisen menettelyn, lopullisen päätöksen antamiseen saakka.

9 Mitä tulee tämän kysymyksen toiseen osaan: vaikka kyseisen kiellon välitön oikeusvaikutus velvoittaa kansallisia tuomioistuimia soveltamaan tätä määräystä ilman, että kansallisia säännöksiä voidaan asettaa etusijalle tähän määräykseen nähden, säädetään tämän päämäärän saavuttamiseen tarvittavasta oikeudellisesta menettelytavasta kunkin jäsenvaltion kansallisessa lainsäädännössä.

Oikeudenkäyntikulut

10 Yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneille Saksan liittotasavallan ja Yhdistyneen kuningaskunnan hallituksille sekä Euroopan yhteisöjen komissiolle aiheutuneita oikeudenkäyntikuluja ei voida määrätä korvattaviksi. Pääasian asianosaisten osalta käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikuluista.

Näillä perusteilla,

ottaen huomioon oikeudenkäyntiasiakirjat,

kuultuaan esittelevän tuomarin kertomuksen,

kuultuaan Saksan liittotasavallan hallituksen, Yhdistyneen kuningaskunnan hallituk-

sen ja komission suulliset huomautukset,

kuultuaan julkisasiamiehen ratkaisuehdotuksen,

ottaen huomioon Euroopan talousyhteisön perustamissopimuksen, erityisesti sen 92, 93, 173, 175 ja 177 artiklan,

ottaen huomioon Euroopan talousyhteisön tuomioistuimen perussäännöstä tehdyn pöytäkirjan ja erityisesti sen 20 artiklan,

ottaen huomioon Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN

on ratkaissut Verwaltungsgericht Frankfurt am Mainin 19.3.1973 tekemällään päätöksellä esittämät ennakkoratkaisukysymykset seuraavasti:

1) **Perustamissopimuksen 93 artiklan 3 kohdan kolmatta virkettä on tulkittava siten, että komissio ei ole velvollinen tekemään 189 artiklassa tarkoitettua päätöstä, jos komissio toteaa sille ilmoitettua tukea koskevan alustavan tutkimuksen aikana, ettei kontradiktorisen menettelyn aloittamiseen ole aihetta.**

2) **Jos komissio jättää aloittamatta 93 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun kontradiktorisen menettelyn sen jälkeen, kun se on saanut jäsenvaltiolta ilmoituksen tuen myöntämistä tai muuttamista koskevasta suunnitelmasta ja varattuaan ensin sille valtiolle, jota asia koskee, tilaisuuden esittää huomautuksensa, kyseinen valtio voi suunnitelman alustavaan tutkimukseen varatun riittävän määräajan päätyttyä toteuttaa suunnitellun tukitoimenpiteen sillä ehdolla, että se on ilmoittanut tuesta etukäteen komissiolle, minkä jälkeen tämä tuki kuuluu voimassa olevaan tukijärjestelmään.**

3) **Asianomaiselle jäsenvaltiolle asetettu kielto toteuttaa suunniteltuja tukitoimenpiteitä koskee kaikkia tukitoimenpiteitä, jotka on toteutettu ilmoittamatta niistä komissiolle; jos ilmoitus on annettu, kiellolla on välitön oikeusvaikutus alustavan vaiheen aikana ja, mikäli komissio aloittaa kontradiktorisen menettelyn, lopullisen päätöksen antamiseen saakka. Koko tämän ajanjakson osalta kiellolla perustetaan yksityisille oikeus-**

subjekteille oikeuksia, joita kansallisten tuomioistuinten on suojeltava.

4) **Vaikka 93 artiklan viimeisessä virkkeessä tarkoitettu välitön oikeusvaikutus velvoittaa kansallisia tuomioistuimia soveltamaan kyseistä määräystä ilman, että kansallisia säännöksiä voidaan asettaa etusijalle tähän määräykseen nähden, säädetään tämän päämäärän saavuttamiseen tarvittavasta oikeudellisesta menettelytavasta kunkin jäsenvaltion kansallisessa lainsäädännössä.**

Lecourt Donner Sørensen Monaco Mertens de Wilmars

Pescatore Kutscher Ó Dálaigh Mackenzie Stuart

Julistettiin Luxemburgissa 11 päivänä joulukuuta 1973.

A. Van Houtte
kirjaaja

R. Lecourt
presidentti